

Oponentský posudek

Disertační práce MUDr.Alexandry Pánkové s názvem

Kouření a hmotnost.

Studijní program: Biomedicína

Studijní obor: Preventivní medicína

MUDr.Alexandra Pánková předkládá disertační práci, která se komplexně zabývá vzájemnými vztahy mezi užíváním tabáku a tělesnou hmotností, především v období léčby závislosti a abstinence. Hmotnost je hodnocena v souvislosti s klinickými, psychologickými a laboratorními aspekty kouření a jeho zanechání. Práce vychází z podrobné analýzy současných vědeckých poznatků a bohatých zkušeností Centra pro závislé na tabáku III. interní kliniky –kliniky endokrinologie a metabolismu 1. LF UK. Týká se obecně vysoce aktuální problematiky vlivu tabáku na lidský organismus a je podložena dlouhodobým studiem tohoto problému, čemuž odpovídá publikační aktivita autorky a rozsáhlý zpracovaný soubor populace vyhodnocené podle kuřáckých návyků i neobvykle velký soubor úspěšných abstinentů podstupujících léčbu v centru léčby závislosti. Aktuálnost tematiky je potencionována faktem, že obava z obezity hraje významnou roli v adherenci k léčbě závislosti a může se podílet na její neúspěšnosti. Vlastním obsahem jsou komentované výsledky čtyř prací publikovaných v časopisech s impakt faktorem.

Po formální stránce má práce vysokou úroveň je logicky členěna, jazykově je sepsána správně s minimem překlepů a čtivou češtinou. Vlastní publikované práce jsou v plné verzi a v angličtině. Po stránce obsahové nacházíme 28 stránek úvodního textu a 8 stran komentáře výsledků vlastních prací. Na 30 stranách najdeme seznam literatury, který obsahuje současné, prakticky pouze zahraniční citace publikací. Na dalších 28 stranách jsou uvedeny in extenso čtyři originální publikace autorky uveřejněné v časopisech s impakt faktorem, jedna z nich je v tisku. MUDr.Alexandra Pánková je první autorkou tří z nich. Jednotlivé publikace ukazují soustavnou pozornost autorky, kterou věnuje zvolené problematice

V úvodní části

je definován problém, jsou uvedeny historické poznámky, diskutovány vztahy hmotnosti z pohledu epidemiologie, časového rozvoje, míry závislosti na tabáku a otázka, jakou roli může hrát obava z váhového přírůstku pro úspěšnost zanechání kouření. Je přiblížena problematika metabolických změn, ať už ve vztahu k nikotinu nebo k hormonům typu leptinu, inkretinů nebo gastrointestinálním hormonům. Dále diskutován vztah zanechání kouření k hypertenzi, diabetu a metabolickému syndromu. Jsou hodnoceny dosavadní zkušenosti s výsledky léčby pomocí farmakologické intervence, bariatrické chirurgie nebo pohybové intervence.

Práce si kladla za cíl zkoumat různé patofyziologické změny po zanechání kouření. Hodnotila váhový přírůstek, prevalenci hypertenze, hladiny hormonů a vliv obav z váhového přírůstku na míře abstinence u pacientů podstupujících léčbu závislosti. Hypotéza je postavena na předpokladu, že váhový přírůstek je ovlivněn stupněm závislosti, že bývalí kuřáci mají častější výskyt hypertenze a že zanechání kouření ovlivní hladiny hormonů GLP-1 (glucagone-like peptide-1), GIP (glucose-dependent insulinotropic polypeptide) a leptinu, dále amylinu, PP (pankreatický polypeptid) a PYY (polypeptid YY). Všechny dílčí postupy, jako léčba závislosti, verifikace abstinence, antropometrická měření a měření hormonálních parametrů jsou metodicky přesně definovány, což zvyšuje spolehlivost výsledků, třebaže jde o data, která podléhají multifaktoriálním vlivům.

Výsledky lze shrnout do těchto závěrů: Na skupině 607 úspěšných abstinentů bylo zjištěno, že průměrný váhový přírůstek činil po roce abstinence 5,1 kg, byl větší u abstinentů s větší spotřebou cigaret, větší závislostí a menší pohybovou aktivitou. Je ovlivněn větší chutí k jídlu během úvodního vyšetřování abstinence příznaků. Na velké populační studii (2065 probandů) nebyl zjištěn vyšší výskyt hypertenze v závislosti na kouření a adjustaci na věk a BMI. V pilotní studii 22 mladých mužů podstupujících léčbu závislosti se po 3 měsících abstinence se zvýšily hladiny leptinu ale nikoliv další sledovaných laboratorních parametrů. Při hodnocení obav z váhového přírůstku u 593 abstinentů tento problém dominoval u žen, což bylo příčinou oddálení zanechání kouření, nikoliv výsledků léčby.

Cíle práce byly splněny v tom smyslu, že autorka s vědeckou důkladností vyhodnotila a upřesnila řadu problémů spojených s problematikou odvykání kouření z klinického, psychologického i laboratorního hlediska a popsala několik zajímavých souvislostí. Volba statistických metod a interpretace výsledků práce jsou adekvátní, závěry jsou vědecky hodnoceny střízlivě, reálně a přesně. Autorka prokázala vědecké tvůrčí schopnosti a zjistila několik zajímavých poznatků, které jsou z vědeckého hlediska velmi cenné a obohatí klinickou i společenskou praxi. Celkové hodnocení práce je pozitivní, jak po formální tak věcné stránce.

K práci nemám připomínky a mám tyto dotazy:

- 1) Soubor 607 úspěšných abstinentů byl vytvořen z 1775 návštěvníků centra. Lze nějak charakterizovat - odlišit úspěšné abstinenty a ostatní neúspěšné ?

- 2) Při hodnocení váhového přírůstku byly zjištěny rozdíly mezi abstinenty léčenými nikotinovými náhražkami (4,8 kg) a varenyklinem (5,3 kg). Rozdíl obou skupin nebyl statisticky přímo vyhodnocen, nicméně lze usuzovat, že léčba nikotinovými náhražkami byla spojena s větší fyzickou aktivitou nebo jak jinak je možné tento rozdíl vysvětlit?

Práce přinesla mnoho zajímavých dat, splnila své zadání a vyhovuje požadavkům kladeným na disertaci v oboru preventivní medicína. Proto doporučuji podle paragrafu 47 Vysokoškolského zákona 111/98 Sb. její obhajobu před vědeckou komisí a zahájení rozpravy o udělení titulu PhD.

Prof.MUDr.Vítězslav Koleč,DrSc.

